

Ballagási beszéd

Kedves Ballagó Diákok!

Nagyjából 10 évvel ezelőtt lázas töprengésbe kezdtünk a Diákönkormányzattal, hogy mi legyen az iskola új jelmondata. Akkoriban született - a nyílt napi szórólapokon ma is látható "közösség, tudás, jövő" felirat. Egy kis reklámfilm is készült ekkor, amelyben a Magyar Rádió főbemondója, az egykori piarista öregdiák, Bózsöny Ferenc mondta el a jelmondatot, a maga jellegzetes hangján:

„Életre szóló gimnázium. Megtartó közösség. Alapos tudás. Biztos tudás. Piarista Gimnázium.”

A jelzők közben lekoptak, maradt Közösség - tudás - jövő.

Lehet, hogy ez a három szó most is segítségünkre lehet, ha rátekintünk a piarista iskolában együtt töltött hat esztendőre.

A mostani ünnepi pillanat alkalmat ad a visszatekintésre, milyen is volt, hogyan is telt, ez az időszak, amiről Ottlik azt írja, hogy a legmeghatározóbb az ember életében; és mit váltott be az iskola abból, amit a nyílt napjára készített szórólapján a gyanútlan hatodikosoknak ígért: közösséget, tudást, jövőt.

Először a közösségről.

Két évvel ezelőtt egy iskolai március 15-i ünnepségen szólalt meg az a fúvóegyüttes, amelynek tagjai most a ballagási énekeket kísérték. Az a nap a koronavírus-járvány megjelenését követő utolsó tanítási nap volt, majd hónapokra kiürült az iskola. Két tanév alatt 9 hónapon keresztül otthonról kapcsolódtatok az iskolához, birkózva az online lét előnyeivel és hátrányaival, a közösség hiányával. Kimaradt két sítúra, több külföldi cserekapcsolat, egy Papi Bál és számos korábban szokásos iskolai közösségi program.

A koronavírus-járvány ebben érezte leginkább hatását: a közösségi kapcsolatainkat tiporta meg legjobban.

Március elején a következő levelet kaptam:

“Egy ukrán barátom - aki Kijevben harcol - 15 éves lánya és felesége Magyarországra menekültek és kérdezik, hogy számíthatnak-e arra, hogy a lány tovább tudja folytatni a tanulmányait. Ha nem, akkor készek ennek érdekében másik országba továbbutazni, ahol ez biztosított. Kérem, jelezze, hogy tud-e segíteni ebben!”

Amikor működik az iskola, akkor természetesnek vesszük, hogy van. Sőt leginkább azokat a tulajdonságait érzékeljük leginkább, amik nehézkesek, terhesek, kényelmetlenek, kicsit elavultak.

Amikor veletek együtt most visszatekintek erre a hat évre, és azon töprengök, hogy ez az iskola mi mindent adhatott Nektek, nem tud nem eszembe jutni az a húsz ukrán gyerek, aki ezekben a percekben épp az ebédlőben eszik, aki online próbál kapcsolódni az iskolájához, amelynek talán már nincs is épülete, és a jövő héten majd boldogan berohan a tornaterembe a ti hűlt helyetekre, hiszen már nincs testnevelésórátok. Amikor idejártam diákként, a focicsapatunknak mindig elérhetetlen álom volt a felettünk járó évfolyam egyik csapatának legyőzése. (Valami olyasmi lehetett ez, mint számotokra a 2020A, Trauttwein Berci bátyja osztályának legyőzése.) A kilencvenes évek elejének nagy piarista csapata volt a Budapesti Homály. A legendás Homály egyik kiváló csatára, most öregdiákként hetente egyszer bejön ide délelőtt, és focizik ezekkel a menekült ukrán fiúkkal.

Ebben a mostani helyzetben jobban érthető, hogy mit kap az, aki iskolába járhat: közösséget, barátokat, otthont. Mert az iskola lényege a közösség, a Jóisten titokzatos kegyelme által mellénk rendelt osztálytársak, akikkel együtt alakultunk. Ebből veszítettünk el valamit a járvány alatt, és e helyett próbálunk meg most valami keveset adni ezeknek az ukrán gyerekeknek, miközben azért adunk hálát, hogy Ti e nehézségek ellenére is jó közösségekké formálódtatok.

Másodszor a tudásról.

Amikor rátok - erre két osztályra gondolok, régóta az jut eszembe, hogy mennyire tehetségesek vagytok. Resteltem, hogy nem mindenkinek a tehetségét értem, ismerem eléggé, de valahogy a szemek csillogásából évek óta érzem, hogy mennyi értékes és sokféle lehetőség rejtőzik bennetek. Az is érződik, hogy lesz közületek, aki majd jövőre az egyetemen gyűjtja be igazán a rakétákat.

Arra, hogy valójában mi a tehetség, sokféle elgondolás, definíció létezik. Az egyik ilyen tehetségről szóló modell három elemet említ: az egyik a különleges képesség valamilyen területen, a másik a kreativitás és a harmadik a feladat iránti elkötelezettség. Vagyis van egy terület az életben, ahol kiemelkedő vagyok; aztán képes vagyok meglevő elemekből valami teljesen újat vagy addig nem létezőt létrehozni, másrészt időt, erőt, energiát fektetek abba, hogy ezen a területen egyre jobb legyek, hajlandó vagyok lemondani emiatt más kevésbé fontos dolgokról. A tehetségről szóló egyik kutató azonban megemlíti még egy morális jellegű szempontot is: szerinte az a tehetséges, aki a talentumát egy közösség javára, ha úgy tetszik, a közös előmozdítására tudja használni. A tehetségnek szerinte alapvető vonása, hogy a más emberek javára, mások szolgálatára irányul.

Amikor a piarista iskola által átadott tudásról töprengünk, akkor leginkább az foglalkoztat, hogy a tehetségnek és a tudásnak ez a másik emberre, a közösségre, a közjóra irányuló jellege áthatotta-e eléggé az iskolai légkört. Hogy nemcsak magamért tanulok. A Köztársasági elnök úr - aki a héten az iskola vendége volt és a fenntarthatóságról tartott előadást - jó pár hivatás, foglalkozás esetében felsorolta azokat a megoldandó problémákat, amelyek esetében a ti tehetségekre, tudásotokra nagyon számítunk a jövőnk szempontjából.

A jövőről.

A tanáriban gyakran komoly vitákat folytatunk arról, hogy a mi a legfontosabb a diákok jövője szempontjából, hogyan is kellene alakítanunk a mindennapjainkat. Van aki például azt gondolja, hogy ebben a tekintetben az a legjobb, ha minél kevesebb óra marad el egyéb programok miatt. Az A-sok ismerhetik ezt a gondolatot, Kormos tanár úr addig csúri-csavarja az órarendet, amíg titokzatos módon, valahogy minden történelem órává válik a kezében.

Pehartz és Székely tanár urakban pedig közös vonás, hogy a jövőtök szempontjából valószínűleg az osztályfőnöki órákat tartották a legfontosabbnak.

Sokfajta tanáregyéniség van, és mindegyik fajta nagy szükség van egy jó iskolában. A mostani két végzős osztályfőnökben közös, hogy mindkettőjüket a személyes kapcsolatok világa érdekli, kevésbé a tananyag, inkább a személy és a közösség alakulása foglalkoztatja őket. Az töltötte el őket állandó nyugtalansággal: mi lesz veletek, hogyan alakultok, mitől, milyen hatásoktól alakul, formálódik az osztályközösség. A leglelkesebben mindig arról meséltek, ha Bennetek megtapasztaltak valami jót, amiért megszenvedtetek, megküzdöttetek, megdolgoztatok, változtatok, arról, ami alakított Benneteket, amitől értékesebbek lettetek.

*

Tegnap hazafelé menet egy menekült kisfiú vidáman integetett Balázs bácsinak a portára. Balázs bácsi rámosolyogva könnyes szemmel felidézte nekem, hogy amikor kisgyerek volt, a háború alatt karácsony napján mentek le az óvóhelyre a pincébe és 8 hét után, február közepén jöttek fel onnan újra.

Amikor elkezdtétek a Piarista Gimnáziumot 2016-ban, kevésbé volt felhős az ég. Iskolai közösségként is vidáman ünnepeltük a 300. tanévet. A világban zajló eseményeket nézve, most bizonytalanabbnak tűnik a jövő. Úgy tűnik, nem lesz könnyű dolgotok.

Világjárvány száz éve nem volt, háborús tapasztalata utoljára a nagyszüleink generációjának volt. Nehezebb most útravalót adni, mint három éve.

Érdemes most a több mint háromszáz éves pesti piarista iskolára néznünk, amely működött forradalom, árvíz, világjárvány és világháború alatt, és hűséges maradt azokhoz az értékeihez, amelyeket az időnként nyugtalanító külső körülmények közepette is a tanítványaira bízott. Emellett a piarista hivatás mellett köteleződött el egy életre két fiatal szerzeteskollégám, örögfogadalmuk és pappá szentelésük reményt keltően és lelkesítően kapcsolódik a ballagó diákok idei iskolai ünnepeihez. Ezért is hiszem azt, hogy a piarista diákként itt töltött évek segítenek majd felismerni, hogy a jövő szempontjából mi fontos, és hogy mi nem az. Hogy beérik és a közösségeitek javára hasznosul a sokféle tehetségetek, tudásotok. És várom, hogy öregdiákként is kapcsolódtok majd hozzánk a jövőben.

